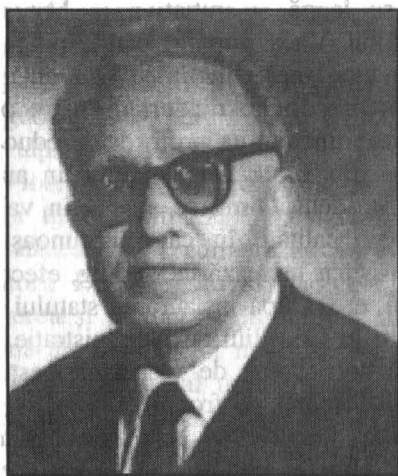


## IM MEMORIAM



### **DIMITRIAN - LAURENȚIU - VIOREL BRANA (1907-1998)**

La 8 august 1998 s-a stins din viață, la vârsta de 91 de ani, unul dintre renumiții oameni de știință din România. S-a născut la 26 octombrie 1907, în satul Vaca (azi Crișan), din frumoasa țară a Zarandului. Tatăl său Athanasie Brana (n. 1884), era descendentul unei vechi familii din satul Crișan. În anul 1850, Chisana Brana se stingea din viață la venerabila vârstă de 100 de ani. Mama sa, Josan (Filip) Maria era originară din satul vecin Juncu de Jos (azi Dumbrava), fiind adoptată de Filip Dumitru din satul Crișan. Cei doi tineri, Athanasie (22 de ani) și Maria (15 ani), se căsătoresc la 22 octombrie 1906, unicul lor vlăstar fiind Viorel Brana.

Familia Brana, era una dintre cele mai respectabile din sat, deschizându-și o prăvălie chiar în centrul localității. Situația materială le-a permis să-și trimită fiul la diferite școli. Și-a început școala primară în sat cu învățătorul Micul. După primele două clase, învățătorul a fost înrolat în armata austro-ungară, tânărul elev fiind nevoit să-și continue școala la Brad. S-a înscris apoi la Liceul Avram Iancu din Brad pe care l-a absolvit în anul școlar 1926-1927, unde îl are coleg pe viitorul profesor universitar Nestor Lupei. După absolvirea liceului, fără promovarea examenului de bacalaureat, se înscrie la Școala Superioară de Științe de Stat din București. Aici la București pentru a face față cheltuielilor mari, s-a angajat ca arhivar la Asigurarea Românească cu un salariu de 3000 lei pe lună. Dar năzuința tânărului Viorel Brana era de a-și promova examenul de bacalaureat pentru a se înscrie la o facultate. Revine la Deva în

anul 1928 unde își susține cu succes bacalaureatul. În același an se înscrie la Facultatea de Științe din București, secția naturale.

De numele său se leagă și inițiativa la Ministerul de Interne pentru schimbarea numelui satului Vaca după cel al căpitanului răscoalei din 1784, Gheorghe Crișan născut aici. Încă din timpul studenției se înscrie în mișcarea legionară fiind arestat în mai multe rânduri de către poliție.

Revenit la Brad, este angajat ca profesor de educație, econom și pedagog al Liceului Avram Iancu din Brad. După numai un an de zile este angajat în cadrul Societății Mica. În același timp se avântă în valurile mișcării legionare, fiind numit șef de plasă, calitate în care îl cunoaște și pe Corneliu-Zelea Codreanu. La Societatea Mica lucrează ca geolog, efectuând cercetări la minele Barza, Stănița, Hărtăgani, etc. După instaurarea statului național-legionar, Viorel Brana este numit membru în Consiliul de Administrație al Societății Mica. După intrarea României în război alături de Germania, este înrolat și participă la luptele purtate de armata română pe frontul rusesc, la dezrobirea Basarabiei și apoi în Crimeia și Caucaz. După 1944 este arestat și internat în lagărul de la Caracal, de unde va fi eliberat condiționat la intervenția unui funcționar al Ministerului de Interne, pe care îl cunoaște familia, stabilindu-i-se domiciliu obligatoriu în București. A lucrat la Agenția Comercială de Exploatare Geologică, urmărind o serie de lucrări geologice executate în diferite zone ale țării. Revine ca angajat la Societatea Mica și apoi, după naționalizarea ei, la Întreprinderea de Stat pentru Exploatare minieră. I se încredințează conducerea lucrărilor geologice de la nord de râul Mureș, unde pune în evidență o serie de zăcăminte minerale. Printre rezervele puse în evidență de renumitul geolog se numără cele de mangan de la Pârnești, de pirită de la Boița-Hațeg, brucitul din Munții Bihor, cuprul de la Șoimuș-Highiș, sulful de la Pucioasa, zirconiu de la Ditrău, etc.

Pentru activitatea desfășurată ca geolog, Viorel Brana a fost decorat cu Premiul de Stat, clasa a III-a și 7000 de lei. Necesitatea intensificării exploatarei auro-argintifere a determinat trecerea sa la Oficiul Tehnic Minier al Ministerului Afacerilor Interne. A colaborat alături de alți renumiți geologi la întocmirea unui proiect de cercetare a tuturor zonelor aurifere din zona Stănița și Zlatna.

Izbucnirea revoluției din Ungaria din 1956, a însemnat un nou val de arestări și supravegheri pentru cei socotiți indezirabili. Geologul Viorel Brana este permanent însoțit de un cadru al securității care raporta zilnic despre activitatea sa.

Bogata experiență de geolog îi permite publicarea primei lucrări privind zăcămintele metalifere ale României<sup>1</sup>. Părăsește Oficiul Tehnic Minier al Ministerului de Interne și se angajează la Comitetul de Stat al Geologiei. Împotriva sa este pusă la cale o diversiune. Geologul Udubașa, de la Comitetul de Stat al geologiei îi solicită să dezvăluie modul în care exploata „Ministerul de Interne zăcămintele de aur”<sup>2</sup>, întrucât o echipă de geologi și alți specialiști vor pleca la

1. Viorel Brana, Zăcămintele metalifere ale subsolului românesc, Oradea, 1958.

2. Idem, Memoriile unui geolog român, fost deținut politic, București, 1997, p. 69.

Brad pentru cercetări. Peste câteva zile este arestat, anchetat vreme de 8 luni și condamnat de către Tribunalul militar la „20 de ani temniță grea și confiscarea totală a averii”<sup>3</sup>. Este închis în temnițele de la Deva și Aiud, executând 4 ani și opt luni de închisoare fiind eliberat la 8 iulie 1964<sup>4</sup>. Se reîncadrează la Întreprinderea de Prospectări, unde activează până la vârsta de 70 de ani, îndeplinind funcția de geolog principal.

Se dedică activității științifice publicând mai multe cărți și studii de specialitate<sup>5</sup>. Geologul Viorel Barna este conștient de limita rezervelor minerale ale României. În același timp subliniază importanța acestor zăcăminte pentru istoria și economia românească. Argumentând necesitatea publicării lucrării „Aurul și argintul”, autorii I. Lăzărescu și Viorel Brana subliniau faptul că pentru România „extragerea și prelucrarea aurului și argintului a constituit una din preocupările de seamă ale înaintașilor noștri, având chiar un însemnat rol în zămislirea poporului român”<sup>6</sup>. Autor al unui număr important de cărți privind resursele minerale ale României, Viorel Brana și-a petrecut ultimii ani ai vieții într-un anonim nemeritat. Chiar și în satul său natal, Viorel Brana era privit cu neîncredere și suspiciune, dar mai ales cu teamă din cauza concepțiilor și afinităților sale politice din tinerețe. Abia în anul 1992, când a fost prezent la omagierea căpitanului Crișan, conducător al răscoalei de la 1784, a avut prilejul de a se adresa, pentru prima dată în ultimii 50 de ani, consătenilor săi, explicând o serie de fapte și evenimente din trecutul său. Cu acest prilej, pe volumul Aurul și argintul, Viorel Brana îmi scria următoarea dedicație: „Bunului meu prieten Ioachim Lazăr cu cele mai alese gânduri, Crișan, 1 nov. 1992, V. Brana”.

După 1992 a fost prezent la principalele manifestări științifice dedicate lui Crișan sau la hramul mănăstirii. În anul 1998, a donat ușile împărătești ale bisericii din satul Crișan, satul în care văzuse lumina zilei în urmă cu peste 90 de ani. La târnosirea bisericii din Crișan, ce a avut loc în ziua de 3 mai 1998, Viorel Brana își revedea pentru ultima dată melegurile natale. Înceta din viață la 8 august 1998 la venerabila vârstă de 91 de ani.

Prin dispariția sa știința românească pierde pe unul dintre cei mai devotați slujitori. Numele lui Dimitrian-Laurențiu-Viorel Brana va rămâne înscris pentru totdeauna alături de marile personalități ale geologiei românești.

Dumnezeu să-l odihnească!

Ioachim Lazăr

3. Ibidem.

4. Ibidem, p. 78.

5. Idem, Zăcămintele nemetalifere din România, București, Editura Tehnică, 1967; Idem, Zestrea minerală a lumii, București, Editura Științifică, 1971; I. Lăzărescu, V. Brana, Aurul și argintul, București, Editura Tehnică, 1972; Viorel Brana, Baritina, Witheritul și Celestina, București, Editura Tehnică, 1979; Idem, Avuții din piatră seacă, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981; Idem, Sunt epuizabile resursele minerale?, București, Editura Tehnică, 1983; Idem, Substanțe minerale nemetalifere, București, Editura Tehnică, 1986.

6. I. Lăzărescu, V. Brana, Aurul și argintul, p. 6.